

DECEMBAR 2013. GODINE

Predlog praktične politike

AUTOR:

ĐORĐIJE BRKULJAN

Neaktivni proaktivni pristup

- Propusti u sprovođenju principa proaktivnog pristupa iz novog Zakona o slobodnom pristupu informacijama u Crnoj Gori -

I Rezime

Prvi crnogorski zakon kojim se uređuju pitanja vezana za ostvarivanje prava na pristup informacijama donesen je 2005. godine kao Zakon o slobodnom pristupu informacijama. Bio je to značajan korak naprijed u toj oblasti jer je omogućio zainteresovanoj javnosti da dobije pristup informacijama koje posjeduju državni organi, a koje nije bilo moguće dobiti ranije (ili je bilo naročito teško). Međutim, opseg zakona je bio ograničen i stoga nije donio značajno povećanje transparentnosti državnih institucija. Razlog za to je, između ostalog, nevoljnost ili nespремnost vlasti da svoj rad učini vidljivijim građanima i civilnom društvu uopšteno, kao i nedostatak znanja i razumijevanja suštine tog zakona.

Kako je Crna Gora počela graditi svoj samostalni put u procesu evropskih integracija počelo je i usklađivanje zakonodavstva i prakse s međunarodnim standardima. Pitanje transparentnosti institucija u kontekstu slobodnog pristupa informacijama počelo se tretirati drugačije. Institucije su počele da posvećuju više pažnje svojim internet stranicama, kao sredstvu za informisanje javnosti. Objavljeni su razni dokumenti i podaci, čija je namjena da omoguće civilnom društvu bolje razumijevanje organa vlasti uopšteno, načina njihovog rada, a osim toga i da bi im se omogućilo da polako postanu dio procesa donošenja odluka. Međutim, pošto ova praksa nije bila formalno obavezujuća za sve državne institucije, već zasnovana na njihovoj individualnoj opredijeljenosti tom pitanju, ukupna slika je bila prilično raznolika – od institucija kod kojih se činilo da

imaju na raspolaganju sve vrste informacija, do onih koji još nisu imali ni organizacionu strukturu na svojim internet stranicama.

Izveštaji¹ o sprovođenju Zakona o slobodnom pristupu informacijama su pokazali godine lošeg sprovođenja i izdvojili glavne probleme koje je trebalo riješiti donošenjem novog, progresivnijeg zakonodavstva. Crna Gora je 2012. godine usvojila novi zakon kojim se, za razliku od prethodnog, zahtijeva veći nivo posvećenosti organa vlasti, i njihov proaktivni pristup (kako je opisano u članu 12 Zakona) objavljivanju informacija od javnog interesa.

Kako bi se utvrdili eventualni nedostaci u sprovođenju principa proaktivnog pristupa iz novog Zakona o slobodnom pristupu informacijama, CDT je izvršio monitoring o spomenutoj temi. Pratili smo internet stranice 16 ministarstava i uspjeli da obezbijedimo potrebne podatke zasnovane na dokazima za donosiocje politika i povezane aktere. Glavni rezultati našeg monitoringa pokazali su loše sprovođenje principa proaktivnog pristupa, kao i da su službene internet stranice ministarstava, najvećim dijelom, slabo organizovane i nesistematične. Situacija po pitanju Vodiča za slobodni pristup informacijama je zabrinjavajuća jer još uvijek imamo ministarstva koja nijesu ažurirala Vodiče za slobodni pristup informacijama čak 7 godina.

Kako bi se poboljšalo poštovanje novog Zakona o slobodnom pristupu informacijama i kako bi se osiguralo puno poštovanje principa proaktivnog pristupa, CDT predlaže dva moguća pristupa. Jedan bi bio da ministarstva, na osnovu naših rezultata i preporuka monitoringa, obezbijede pojedinačno puno poštovanje principa

proaktivnog pristupa postavljanjem izostavljenih ili nedostajućih dokumenata i bolju organizovanost i potpunu ažuriranost svoje internet stranice. Drugi i poželjniji pristup bi bio da Vlada usvoji Smjernice za internet stranice državnih institucija kojima bi propisala kako bi službena internet stranica institucije trebala da izgleda i koje informacije bi trebalo da sadrži. Osim toga, Agencija za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama bi trebalo, na osnovu naše metodologije, da prati sprovođenje principa proaktivnog pristupa na polugodišnjoj osnovi i da novčano kazni one državne institucije koje krše novi Zakon o slobodnom pristupu informacijama.

II Kako se implementira proaktivni pristup?

CDT je pratio² stranice 16 ministarstava i koristio kriterijume iz člana 12³ Zakona o slobodnom pristupu informacijama kao pokazatelje na osnovu kojih je monitoring sproveden.

Dodatno smo analizirali Vodiče za slobodan pristup informacijama jer Zakon propisuje da državne i lokalne institucije moraju objaviti na svojim službenim internet stranicama vodič za slobodan pristup informacijama. Isto tako, ovaj vodič mora sadržati katalog vrsta informacijav koje su u posjedu te institucije (uključujući javne registre, adresu i e-mail/telefon kao kontakt za prijavu, kao i informacije o odgovornim osobama, taksama i druge informacije koje su od značaja za slobodan pristup informacijama). Vodič se mora ažurirati svake godine, odnosno 30 dana nakon što su informacije promijenjene i moraju se jasno naznačiti odgovorne osobe za SPI.

¹ Izveštaje je pripremila NVO MANS, a mogu se naći na:

- <http://www.mans.co.me/en/legal-initiatives/reports-on-foi-implementation/> (ENG)

- <http://www.mans.co.me/pravni-program/izvjestaji/> samo na crnogorskom jeziku.

² Praćenje je sprovedeno u periodu od 27.09.2013. do 30.09.2013. godine.

³ Naime, organ državne vlasti je dužan da objavi na svojoj internet stranici sljedeće informacije: 1) vodič za postupak slobodnog pristupa informacijama; 2) javne registre; 3) programe i planove rada; 4) izvještaje i druge dokumente koji se odnose na rad i stanje u oblasti njihovog djelovanja; 5) nacрте, predloge i finalne tekstove strategija, i planove i programe za njihovo sprovođenje; 6) nacрте i predloge zakona i drugih propisa, zajedno sa stručnim mišljenjima vezanim za date propise; 7) pojedinačne akte i ugovore o korišćenju novca iz javnih sredstava i državne imovine; 8) spisak državnih službenika i namještenika, zajedno s njihovim službenim zvanjima; 9) spisak državnih zvaničnika i spisak s obračunom njihovih zarada i drugih naknada koji se odnose na vršenje njihove javne funkcije; 10) uredbe i druge pojedinačne akte od značaja za prava, dužnosti i interese trećih lica; 11) informacije za koje je dozvoljen zahtjev za slobodan pristup informacijama.

Rezultati praćenja su pokazali da ministarstva djelimično poštuju svoje zakonske obaveze i da objavljuju samo 36% informacija koje se zahtijevaju Zakonom o slobodnom pristupu informacijama. Naši rezultati takođe pokazuju da poštovanje principa proaktivnog pristupa u našim ministarstvima ne zavisi od sistematskog pristupa, već od stava prvih menadžera institucija. Dokaz za to je podatak da je razlika u individualnim rezultatima između najboljeg i najlošijeg rezultata ministarstva čak 54%.

Rezultati praćenja su pokazali da ministarstva djelimično poštuju svoje zakonske obaveze i da objavljuju samo 36% informacija koje se zahtijevaju Zakonom o slobodnom pristupu informacijama.

Službene internet stranice ministarstava su, najvećim dijelom, slabo organizovane i nesistematične. Situacija u pogledu Vodiča za slobodni pristup informacijama je loša jer imamo dva ministarstva koja nisu ažurirala svoje vodiče za slobodan pristup informacijama 5 godina i tri ministarstva koja nijesu ažurirala svoj Vodič već 7 godina.

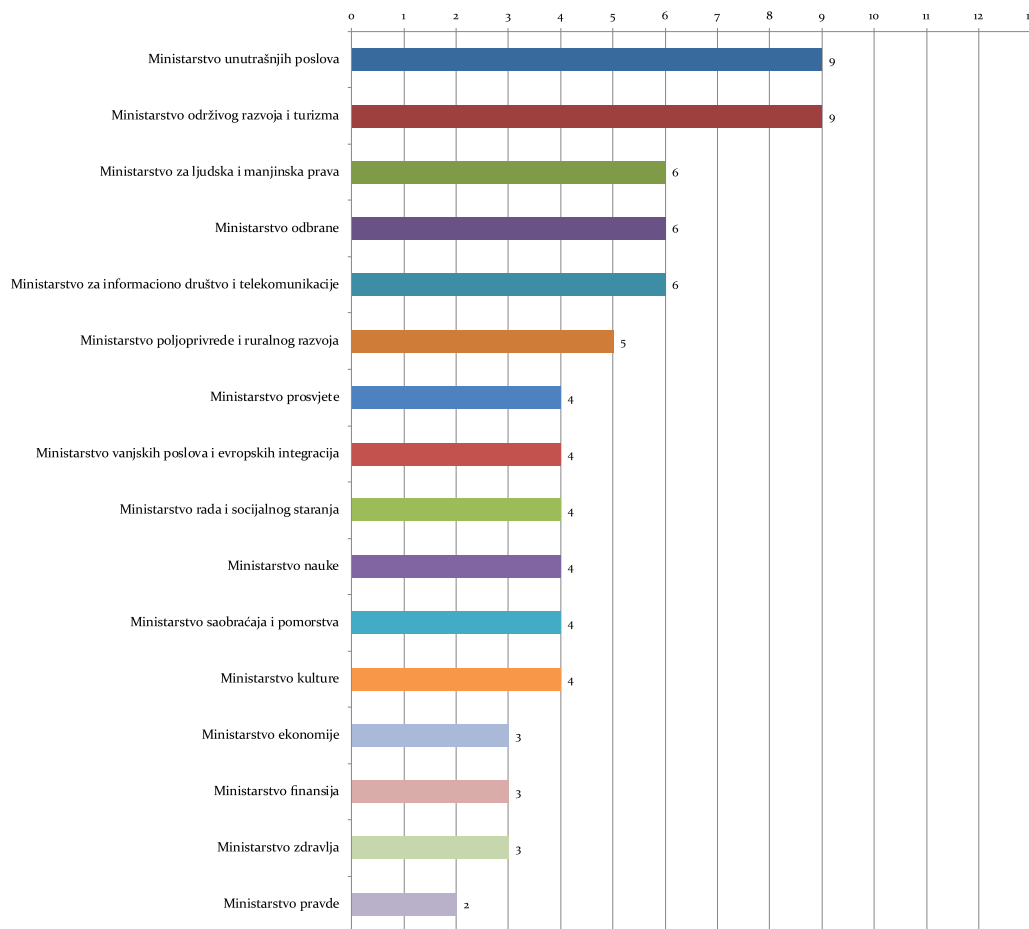
Ono što je posebno zabrinjavajuće je da ministarstva ne objavljuju ključne informacije o tome kako koriste budžetska sredstva. Čak 75% ministarstava nije objavilo nikakve dokumente vezane za javne nabavke, što je njihova zakonska obaveza.

III Loša implementacija Zakona o slobodnom pristupu informacijama – loša poruka građanima

Kao što je navedeno, podaci koje je CDT dobio tokom monitoringa pokazuju slabo sprovođenje novog Zakona o slobodnom pristupu informacijama. Ministarstva su samo djelimično poštovala svoje zakonske obaveze i objavila samo 36% informacija za koje se zahtijeva da budu objavljene u skladu sa Zakonom.

Ono što je posebno zabrinjavajuće je da ministarstva ne objavljuju ključne informacije o tome kako koriste budžetska sredstva. Čak 75% ministarstava nije objavilo nikakve dokumente vezane za javne

Grafik 1 - Rang lista ministarstava koja pokazuje njihov rezultat i veliku razliku između prva dva i posljednjih ministarstava

nabavke, što je njihova zakonska obaveza. Takav rad predstavlja neodgovorno ponašanje ministarstava prema javnosti, građanima čiji novac troše, i kontradiktoran je u odnosu na principe i prakse dobrog upravljanja. Imajući u vidu da je borba protiv korupcije državni prioritet, s pravom se nameće pitanje zašto se taj prioritet, u tom dijelu, ne sprovodi u praksi. Objavljivanje podataka je značajan segment u toj borbi, a takvo ponašanje ministarstva ne može odražavati njihovu potpunu predanost tom cilju. Nedostatak odgovornosti prema javnosti je takođe prikazan i u činjenici da postoje ministarstva koja ne objavljuju spisak javnih funkcionera i njihove prihode. Samo sedam ministarstava⁴ objavljuje ovaj dokument.

70% od ministarstava ne objavljuje spisak službenika i namještenika s njihovim zvanjima, što je takođe zakonska obaveza. Time se krši ne samo ovaj Zakon i princip transparentnosti, već se i šalje poruka građanima da za ministarstva nije od velike važnosti da omoguće i olakšaju direktni kontakt između zaposlenih i građana.

Ministarstva, u pogledu njihovih internet stranica, ne obraćaju dovoljno pažnje na postupak izrade zakona i propisa, i ne objavljuju mišljenja stručnjaka o nacrtima i predlozima zakona i drugih propisa. Naime, sedam ministarstava⁵ ne objavljuje nacrt i predloge zakona i drugih propisa. Ovo je još jedan slučaj slanja loše poruke građanima i to zapravo obeshrabruje njihovo potencijalno učešće u kreiranju politika.

IV Vodiči za slobodni pristup informacijama – vodič ili prepreka?

Vodič za slobodan pristup informacijama

Ove prepreke leže u činjenici da se u vodičima mogu naći nevažne internet adrese ministarstava, e-mail adrese s nepostojećim domenima, zastarjele telefonske brojeve i adrese sjedišta nekoliko ministarstava.

70% od ministarstava ne objavljuje spisak službenika i namještenika s njihovim zvanjima, što je takođe zakonska obaveza.

Naime, sedam ministarstava ne objavljuje nacrt i predloge zakona i drugih propisa. Ovo je još jedan slučaj slanja loše poruke građanima i to zapravo obeshrabruje njihovo potencijalno učešće u kreiranju politika.

je značajni dodatak Zakonu i alat za sprovođenje Zakona, budući da pruža građanima i organizacijama civilnog društva katalog vrsta dokumenata⁶ koji su od značaja za slobodan pristup informacijama. Praćenje je pokazalo da polovina ministarstava nijesu ažurirala svoj Vodič za slobodni pristup informacijama, i nisu postupala u skladu sa zakonom koji ih obavezuje da objavljuju Vodič u roku od 30 dana od početka primjene ovog Zakona (februar 2013. godine). Ilustrativna je činjenica da Ministarstvo finansija, Ministarstvo kulture i Ministarstvo zdravlja nisu ažurirali svoj vodič od 2006. godine. Činjenica da Ministarstvo kulture nije ažuriralo svoj Vodič za slobodan pristup informacijama toliko dugo još je interesantnija s obzirom na to da je priprema Zakona o slobodnom pristupu informacijama bila u njihovoj nadležnosti.

U vodičima koji se nalaze na internet stranicama ministarstava, postoje značajne prepreke za stvarno ostvarivanje prava na slobodan pristup informacijama od strane organizacija civilnog društva i građana. Ove prepreke leže u činjenici da se u vodičima mogu naći nevažne internet adrese ministarstava, e-mail adrese s nepostojećim domenima, zastarjele telefonske brojeve i adrese sjedišta nekoliko ministarstava.

V Samoregulacija ili kontrola?

1. Samoregulacija ministarstava

Kako bi se poboljšalo poštovanje novog Zakona o slobodnom pristupu informacijama a naročito principa proaktivnog pristupa, CDT vidi dva moguća pristupa

⁴ Ministarstvo unutrašnjih poslova, Ministarstvo odbrane, Ministarstvo nauke, Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja, Ministarstvo održivog razvoja i turizma, Ministarstvo za ljudska i manjinska prava i Ministarstvo za informaciono društvo i telekomunikacije.

⁵ Ministarstvo obrane, Ministarstvo finansija, Ministarstvo vanjskih poslova i evropskih integracija, Ministarstvo obrazovanja, Ministarstvo nauke, Ministarstvo kulture i Ministarstvo ekonomije.

⁶ Uključujući javne registre, adresu i e-mail/telefonski kontakt za prijavu, kao i informacije o odgovornim osobama, taksama...

koje institucije mogu izabrati. Jedan bi bio da ministarstva, na osnovu rezultata monitoringa, sprovedu preporuke koje smo dali i pojedinačno poprave rezultate monitoringa – to jest da individualno obezbijede potpuno poštovanje principa proaktivnog pristupa objavljivanjem nedostajućih dokumenata i boljom organizacijom i potpunim ažuriranjem svoje internet stranice. Pošto je naš prethodni monitoring⁷ pokazao da Vlada nema mnogo koordiniranih mjera za poboljšanje stanja u ministarstvima u pogledu njihove otvorenosti i odgovornosti, mi vjerujemo da postoji rizik da ministarstva opet zauzmu individualan i kratkoročni pristup. Problem u tome je da ako bi se promjene vršile bez dugoročne strategije, internet stranice bi vjerojatno bile zatrpane informacijama koje nije lako pronaći, a onda bismo opet imali još složenijih problema.

2. Sistematski pristup

CDT predlaže da Vlada riješi ovaj problem na sistematski način kojim bi se osigurala dugoročna transparentnost i efikasnost javnih institucija. Dakle, Vlada bi trebalo da usvoji Smjernice za internet stranice državnih institucija u kojima će propisati kako bi službena internet stranica institucije trebalo da izgleda i koje informacije mora da sadrži. Razlozi za donošenje ovih Smjernica leže u činjenici da mnoga postojeća zakonska rješenja⁸ propisuju objavljivanje velikog broja dokumenata na internet stranicama institucija i vjerujemo da bi bez tih smjernica, kojima bi se jasno propisao način objavljivanja raznih dokumenata i organizacija sistematičnijih internet stranica, to moglo biti kontraproduktivno u

Dakle, Vlada bi trebalo da usvoji Smjernice za internet stranice državnih institucija u kojima će propisati kako bi službena internet stranica institucije trebalo da izgleda i koje informacije mora da sadrži.

praksi. Lako bismo mogli doći u situaciju da je dokumente teško naći čak i kad se objavljuju zbog nedostatka sistematizacije internet stranica.

Te smjernice bi trebalo da donese Vlada i Ministarstvo za informaciono društvo i telekomunikacije. CDT će se sigurno zalagati za ovu vrstu rješenja i pružiti potreban okvir za Smjernice. Okvir će obuhvatiti najbolja rješenja iz sličnih smjernica iz regiona i Evropske unije, ali imajući u vidu specifične potrebe Crne Gore.

Pri tome bi trebalo imati na umu da Agencija za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama ima nadležnost za izricanje novčanih sankcija protiv institucija koje su prekršile Zakon o slobodnom pristupu informacijama. Novčane kazne variraju od 200 do 20 000 EUR⁹. Osim toga, Agencija je dužna prema Zakonu o slobodnom pristupu informacijama da objavljuje godišnje izvještaje (ili kada to

zatraži Skupština) o sprovođenju tog Zakona. Budući da metodologija za monitoring sprovođenja Zakona (uključujući sprovođenje principa proaktivnog pristupa) do sada nije izrađena unutar Agencije, CDT predlaže da ona bude zasnovana na metodologiji koja je već provjerena i izrađena za monitoring koji smo mi sproveli. Stoga nudimo ne samo metodologiju već i bazu podataka i obuku lica koja će vršiti monitoring. Na osnovu rezultata monitoringa Agencija bi trebalo da stavi na snagu novčane kazne koje su propisane Zakonom o slobodnom pristupu informacijama. Time bi se ukupna slika o sprovođenju Zakona o slobodnom pristupu informacijama značajno poboljšala.

⁷ DURBIN, http://www.cdtmn.org/index.php?option=com_content&view=article&id=422&Itemid=231&lang=en

⁸ Zakon o slobodnom pristupu informacijama, Zakon o lokalnoj samoupravi, Uredba o postupku i načinu sprovođenja javne rasprave u pripremi zakona.

⁹ Član 47 Zakona o slobodnom pristupu informacijama.

VI Kako poboljšati sprovođenje novog Zakona o slobodnom pristupu informacijama i osigurati poštovanje obaveza koje se odnose na proaktivni pristup?

Kako bi se poboljšalo sprovođenje novog Zakona o slobodnom pristupu informacijama i osiguralo poštovanje obaveza koje se odnose na princip proaktivnog pristupa, CDT je izradio konkretne preporuke.

1. Aktivna uloga Agencije za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama

Agenciji su dodijeljene kompetencije kojima joj se omogućava da osigura potpuno sprovođenje Zakona. Sprovođenje se može osigurati konkretnom i neposrednom reakcijom svaki put kada se zakon prekrši i za to Agencija može uvesti novčane kazne koje se kreću od 200 do 20 000 eura.

Ovaj dokument bi trebalo da sadrži standarde otvorenosti, i da naloži državnim organima kako da razviju i poboljšaju svoju transparentnost.

Budući da Agencija nema kapacitete da organizuje više od jednog monitoringa Zakona tokom godine, radi unaprijeđenja funkcionisanja Agencije CDT bi ponudio sveobuhvatnu metodologiju¹⁰ koja se odnosi na poštovanje principa proaktivnog pristupa koji je suština tog Zakona. Imajući na umu da postoji veliki broj institucija koje su dužne da postupaju u skladu sa Zakonom o slobodnom pristupu informacijama, CDT preporučuje da Agencija počne sa praćenjem sljedećih: Skupštine, Vlade, jedinica lokalne samouprave, ministarstava i drugih tijela državne uprave, jer se mogu lako prepoznati pošto su navedeni u zakonima i podzakonskim aktima.

Agencija mora obratiti posebnu pažnju na Vodiče za slobodan pristup informacijama u smislu da ih je potrebno redovno ažurirati jer sadrže sve informacije koje su ključne za ostvarivanje prava na pristup informacijama. U svakom trenutku, uputstva i informacije u Vodiču trebalo bi da odgovaraju trenutnom stanju u ministarstvima, čime se omogućava građanima i organizacijama civilnog društva da ostvare svoja prava u potpunosti i, osim toga, da institucije budu još transparentnije i otvorenije.

2. Smjernice za internet stranice državnih institucija

Informacije koje se moraju objaviti na internet stranicama državnih institucija moraju biti lako dostupne i sistematične. Da bi se to postiglo, Vlada i Ministarstvo za informaciono društvo i telekomunikacije moraju uvesti Smjernice za internet stranice državnih institucija. Ovaj dokument bi trebalo da sadrži standarde otvorenosti, i da naloži državnim organima kako da razviju i poboljšaju svoju transparentnost. Smjernice bi trebalo da budu obavezujuće za sve institucije jer iskustvo zemalja iz regiona pokazuje da ako pravila nisu obavezujuća onda se i ne poštuju.

¹⁰ Indikatori su zasnovani na članu 12 Zakona o slobodnom pristupu informacijama, a izvor su internet stranice državnih institucija, a za ovu vrstu monitoringa je poželjno da se koristi skala 0-1, gdje se daje 0 kada je odgovor na indikator negativan i 1 kada je odgovor na indikator pozitivan.

Osim toga, Smjernice bi trebalo da definišu:

1. Sadržaj internet stranice (vrste dokumenata koje je potrebno objavljivati)
2. Servise za civilno društvo i građane
3. Jedinstveni jezik i službeno pismo na internet stranicama
4. Jedinstvena grafička rješenja (glavni meni i baneri)
5. Navigaciju
6. Iskoristivost i dostupnost
7. Pristupačnost
8. Sigurnost internet stranice
9. Održavanje internet stranice

Smjernice će donijeti direktnu korist Vladi, ministarstvima i ostalim državnim institucijama, budući da će ponuditi niz konkretnih preporuka čije će sprovođenje podići nivo poštovanja Zakona o slobodnom pristupu informacijama i imati presudan uticaj na smanjenje razlika između institucija.

Građani će imati koristi od sprovođenja ovog Zakona od strane institucija (kroz poštovanje Smjernica) u smislu da će komunikacija s institucijama biti jednostavnija. Administrativne prepreke će biti uklonjene – koje inače ometaju građane u svojim pokušajima da dobiju uvid u dokumente.

Građani će imati koristi od sprovođenja ovog Zakona od strane institucija (kroz poštovanje Smjernica) u smislu da će komunikacija s institucijama biti jednostavnija. Administrativne prepreke će biti uklonjene – koje inače ometaju građane u svojim pokušajima da dobiju uvid u dokumente. Oni će koristiti organizo-

vanije i sveobuhvatnije internet stranice, koje će omogućiti da na jednostavan način dobiju informacije i pronađu važne dokumente. Internet stranice će početi da funkcionišu kao dvosmjerni komunikacioni alat, i osiguraće dovoljno prostora za građane da daju svoje komentare na rad institucije, šalju predloge i komuniciraju s državnim funkcionerima, što će dovesti do povećanja participacije. Potrebno je da se tim Smjernicama propiše obaveza koja se odnosi ne samo na to koje dokumente bi trebalo objavljivati, već i na koji način i u kojem određenom otvorenom formatu, kada je to moguće.

VII Zaključak

Zakonom o slobodnom pristupu informacijama su uvedeni novi zahtjevi za organe vlasti kada je u pitanju njihov odnos prema informacijama koje drže u svom posjedu. Organi vlasti bi sada trebalo da pokažu proaktivniji pristup i učine informacije dostupnim, bez obzira na to da li su organizacije civilnog društva ili građani podnijeli zahtjev za pristup toj informaciji ili ne. Naravno, apsolutna dostupnost informacija nije moguća zbog uske povezanosti između ovog zakona i zakona kojima se uređuje zaštita ličnih podataka i podataka koji se smatraju tajnim. Međutim, uprkos tim ograničenjima, ovaj Zakon u članu 12 definiše listu informacija koje svaki javni organ mora objaviti na svojoj internet stranici, što je, za sada, sasvim dovoljno kako bi se transparentnost podigla na veći nivo.

Posebnu pažnju bi trebalo posvetiti poštovanju principa proaktivnog pristupa pošto je to suština novog Zakona, a Agencija za zaštitu ličnih podataka i slobodan pristup informacijama bi trebalo da zauzme ak-

tivnu ulogu kako bi se osiguralo potpuno sprovođenje ovog principa. Potpuno sprovođenje tog principa ne bi donijelo korist samo civilnom društvu, već i državnim institucijama, budući da će se stvarna potreba za formalnim zahtjevima za slobodni pristup informacijama smanjiti. Osnovna ideja ovog principa je da je potrebno sve informacije koje su u posjedu državnih institucija staviti na njihove internet stranice s izuzetkom informacija koje se odnose na lične podatke i tajne podatke.

Značaj ovog člana nije samo u tome da je njime utvrđeno da informacije moraju biti objavljene od strane organa vlasti, već je i izričito navedeno da podaci moraju biti objavljeni na internet stranici institucije. Međutim, Zakonom nije propisan način objavljivanja informacija u smislu da podaci moraju biti lako vidljivi i jasni, a ne samo objavljeni bez ikakvog reda. Zbog tog nedostatka, potrebno je da Vlada izradi/usvoji Smjernice za internet stranice državnih institucija kako bi internet stranice bile bolje organizovane i sveobuhvatnije, nudeći jednostavan način za dobijanje informacija i nalaženje važnih dokumenata.

European Fund for the Balkans

Bringing the Western Balkans closer to the European Union

Predlog praktične politike "Neaktivan praktivan pristup" (Propusti u sprovođenju principa proaktivnog pristupa iz novog Zakona o slobodnom pristupu informacijama u Crnoj Gori) je rezultat projekta "Sloboda informacija – bolja demokratizacija". Projekat je podržan od strane Evropskog fonda za Balkan koji je zajednička inicijativa Fondacije Robert Bocsh, Compagnia di San Paolo, ERSTE Fondacije kao i Fondacije the King Baudouin. Projekat je dio programa „Think and Link“, Evropskog fonda za Balkan.